

VETERINÁRIK

*Lepší život pre nás, lepší život
pre planétu.*

máj 2023

Obsah

Spotrebiteľské správanie.....	2
Bezobalové nakupovanie	3
Klamlivá reklama	4
Udržateľná móda, vitaj medzi nami....	5 - 6
Zrecyklované mesto	7- 8
Naše spotrebiteľské správanie	9 - 10
Osemšmerovka	11

Vydavateľstvo

Redakčná rada: Tomáš Hradský

Karina Majcherová

Sára Žipajová

Vydala: Stredná odborná škola veterinárna,
Námestie mladých poľnohospodárov 2,

Košice – Barca

Dátum vydania: máj 2023

Periodicita: raz ročne

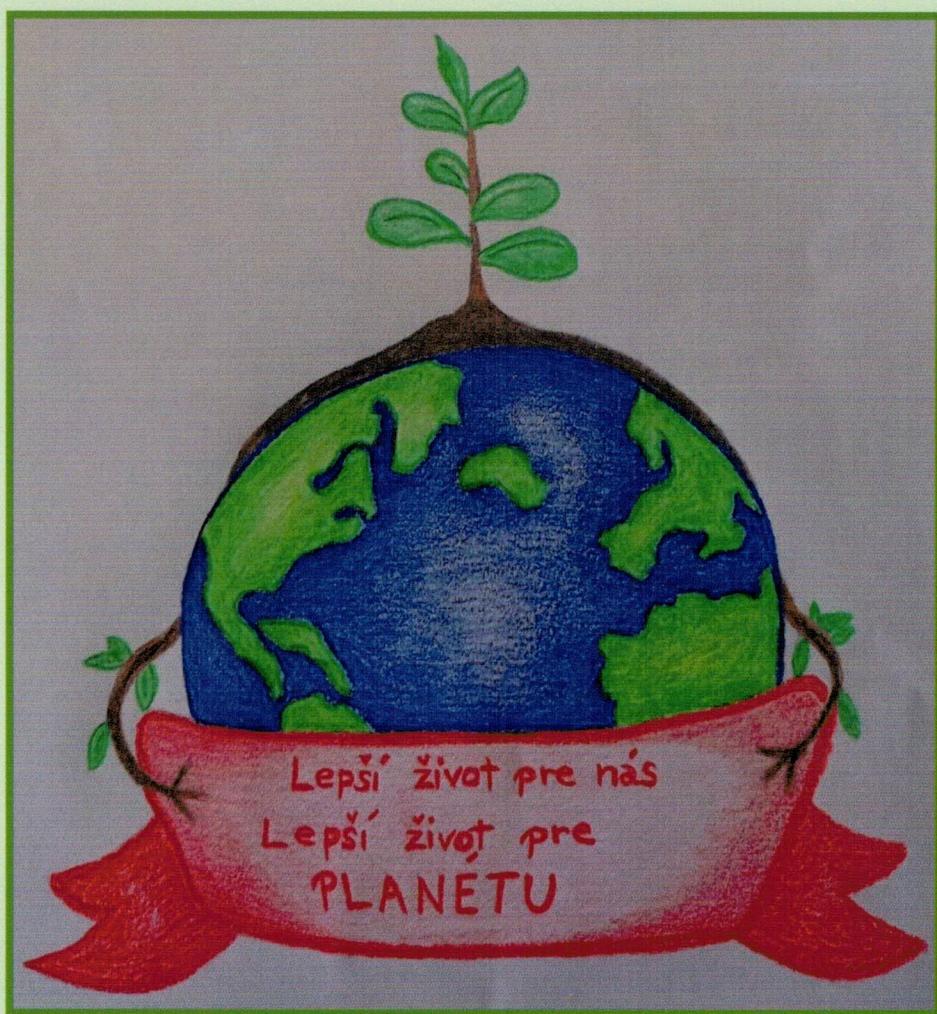

Spotrebiteľské správanie

Tohtoročnou tému nášho časopisu je "Lepší život pre nás a lepší život pre planétu". Našim cieľom je priniesť čitateľom informácie a inšpiráciu, ako vytvoriť udržateľnejší a zdravší život nielen pre seba, ale aj pre našu planétu.

Súčasný stav nášho životného prostredia a klimatické zmeny predstavujú výzvy, ktorým musíme čeliť ako jednotlivci, komunity a spoločnosť. V tomto časopise vám prinášame články, ktoré môžu byť inšpiráciou ako chrániť našu planétu minimalizovaním odpadu, zmenou spôsobu nakupovania oblečenia a potravín. Každý máme potenciál robiť zmeny a spoločne kráčať k udržateľnejšiemu svetu a zdravšiemu životu.

Redakčná rada

Bezobalové nakupovanie

Hovorí vám niečo bezobalové nakupovanie, bezobalový obchod?

Ak nie, tak my sa vám pokúsime priblížiť toto čarovné miesto.

Viete, že pri bežnom nakupovaní priemerný človek vytvorí až 446 kg odpadu za 1 rok?

Menej obalov znamená menej odpadu, preto je bezobalové nakupovanie čoraz populárnejšie a stáva sa životným štýlom mnohých ľudí, pre ktorých je hlavným cieľom nevytvárať odpad (Zero waste lifestyle).

Cieľom nakupovania v bezobalových obchodíkoch je zredukovať odpad na čo najmenšiu mieru, aby sme aj my mohli chrániť našu planétu. Môžeme v nich nakupovať suroviny a produkty do vlastných nádob. Čapujeme, sypeme, naberáme, odpad netvoríme.

Viete, že okrem zníženia odpadov nakupovaním bezobalovo zabraňujeme aj plytaniu potravín? Áno, čítate dobre. Je to tým, že si kupujeme len toľko koľko potrebujeme a nie množstvá, ktoré sú ponúkané balenými potravinami.

Takéto obchody sú vhodné aj pre ľudí s potravinovými alergiami a intoleranciami, pretože ich sortiment zahŕňa potraviny s menším obsahom prídavných látok a potravín v „bio“ kvalite.

My sme navštívili bezobalový obchod v Košiciach na ulici Masarykova 6, nazývaný aj Košická špajza. Na naše zvedavé otázky nám odpovedali zamestnankyne, ktoré už v tejto oblasti dlhodobo pracujú.

Prečo nakupovať v bezobalovom obchode?

Zákazník v sklenej nádobe vidí, akú kvalitu tovar má a naberie si len množstvo, ktoré práve potrebuje. Hovoríme tomu nákup na váhu. Potraviny sú vždy čerstvé. Plasty v našom obchode nenájdete, pretože produkty sú k nám distribuované v nádobách, ktoré sa vracajú dodávateľovi a komodity sú potom v našom obchode uskladňované v sklenených nádobách. Máme výber špeciálnych surovín, ktoré v bežných obchodoch nenájdete.

To znie dobre. Má nakupovanie u vás aj nevýhody?

Áno jednu. Vyššie ceny ako v „hyper a supermarketoch“ a bežných obchodoch sa potravinárskym a drogistickej tovarom.

Sú bezobalové obchody žiadane?

Áno určite, zákazníci postupne pribúdajú. No jedných dychom dodám, že v zime je ich viac ako v lete.

Prečo?

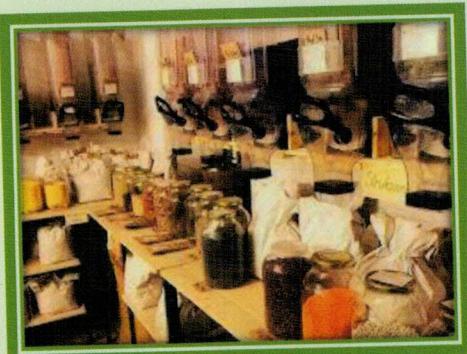
V lete sú dostupné čerstvé potraviny, sušené sú konzumované viac v zime.

Máte v ponuke len bio produkty?

Všetky produkty našej ponuky sú vysokej kvality, avšak nie všetky majú BIO certifikát. V dnešnej dobe je to drahšia záležitosť a nie všetky potraviny sú v tejto kvalite v našej ponuke.

Ked' k vám príde zákazník bez vlastného obalu do čoho mu zakúpený tovar zabalíte?

Používame papierové alternatívy.

Klamlivá reklama

Viete, že na obaloch potravín sa nesmú uvádzať tieto údaje?

- že potravina je zdrojom životne dôležitých živín,
- nekalé „reklamné“ konštatácie, že charakter či pôvod potravín je „domáci“, „čerstvý“, „živý“, „čistý“, „prírodný“, „pravý“ alebo „racionálny“,
- údaje, ktorých pravdivosť sa nedá dokázať,
- obal potravín by nemal spotrebiteľa uviesť do omylu.

1.

proteínový produkt obsahujúci množstvo negatívnych látok a farbív.

2.

klamlivý údaj o extra porcii nejakej zložky (mlieka, tvarohu, bielkovín) na mliečnych výrobkoch

3. počet kusov párok v balení, ktoré je odfotené z uhla, ktorý robí dojem väčšieho počtu

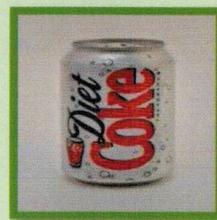

4.

produkt, ktorý napríklad posilňuje imunitný systém, pomáha pri tráviacich ťažkostiah

5. že, potraviny sú určené pre zvláštnu výživu, že sú diétne, či dietetické

Prostredníctvom tohto krátkeho článku sme chceli poukázať na to, ako bežný spotrebiteľ vníma klamlivú reklamu, ktorá sa nachádza takmer všade okolo nás. Klamlivosť je chápana ako spôsobilosť vyvolať nesprávnu predstavu, resp. predstavu, ktorá je v rozpore so skutočnosťou. Snaha klamať, prikrášľovať a pozmeňovať informácie vo svoj prospech je prirodzenou ľudskou vlastnosťou. Klamlivou reklamou je reklama najmä tovaru a služieb (ale tiež nehnuteľnosti, obchodného mena, ochranej známky, označenia pôvodu výrobkov), ktorá uvádzá do omylu alebo môže uviesť do omylu osoby, ktorým je reklama určená, alebo ku ktorým sa reklama dostane, ktorá v dôsledku klamlivosti môže ovplyvniť ekonomické správanie spotrebiteľa, prípadne ktorá poškodzuje alebo môže poškodiť iného súťažiteľa alebo spotrebiteľa.

Udržateľná móda, vitaj medzi nami

Žijeme vo svete, kde máločo neškodí našej planéte a najmä ľuďom samotným.

Odevný priemysel nie je žiadou výnimkou. Fast fashion "rýchla móda" v dnešnej uponáhľanej dobe doslova oblieka Zem do kabátu z toxínov a odpadu. Môžeme my bežní spotrebiteľia pomôcť našej planéte? Určite áno.

SLOW FASHION "udržateľná móda", je móda, ktorá má svoje začiatky v období 70-tych rokov a v dnešnej dobe začína byť viac a viac populárnejšou.

Poradíme vám pári spôsobov, ako môžete pomôcť svetu s problémom "Fast Fashion" a zároveň neminúť celú výplatu na udržateľnej módre. Tu sú:

- Recykluj svoje oblečenie alebo vymieňaj oblečenie za druhé - "swap"
- Nakupuj oblečenie z druhej ruky, alebo v sekáčoch
- Nakupuj oblečenia online
- Menej je niekedy viac

Udržateľná móda - pilier obehojek ekonomiky

Väčšina veľkých hráčov, nielen v módnom priemysle sa dnes zhoduje na tom, že naša moderná spoločnosť sa musí *rozvíjať udržateľnejším spôsobom*. Správať sa udržateľne nezahŕňa, len recyklovanie odpadu, ale práve učiť sa správne nakupovať. Nakupovať kozmetické či hygienické potreby, ktoré sú vyrábané z ekologickejších surovín a v neposlednom rade oblečenie, obuv a módne doplnky.

Priemerný Slovák si za rok kúpi približne 13 kg oblečenia a iného textilu, čo za jeden rok znamená pri priemernom počte obyvateľov na Slovensku niečo okolo 67 000 ton, práve z reťazcov "Fast Fashion".

Naučiť sa správať udržateľne práve v oblasti módy znamená, *rozmýšľať nad kvalitou a trvanlivosťou oblečenia, ktoré kupujeme a uprednostniť kvalitu nad kvantitou*. Nahradíť 5 lacných nekvalitných tričiek, ktoré stratia na hodnote už po týždni, práve jedným, ktoré stojí viac, no vydrží oveľa dlhšie znamená správať sa udržateľne. Ak by sme tak urobili, znížili by sme odpad z odevného priemyslu až niekoľko násobne už za jeden jediný rok.

Ako spozná bežný spotrebiteľ udržateľné oblečenie?

Pri nakupovaní by sme sa mali sústrediť na:

1. **Materiál na prvom mieste** – venovať pozornosť zloženiu a materiálu a čítať etikety. Organické, recyklované materiály, bez pesticídov často využívajú už existujúci materiál, len ho inak spracujú a to je práve znakom udržateľnosti. Typické materiály ako obyčajná bavlna, vlna, polyester sa nepovažujú za organické materiály.
2. **Preč s trendami** – udržateľné značky sa často vyhýbajú tzv. módnym výstrelkom a hitom a snažia sa svoje produkty vyrábať len v obmedzenom množstve, aby neprodukovali nadbytočný odpad. Mnohí z výrobcov často produkty šijú len na zákazku. Kupovať hlavou, nie túžbou.
3. **Etické podmienky** - dodržiavanie etického kódexu pre zamestnancov, ktorí pracujú v bezpečných podmienkach a sú za svoju prácu primerane zaplatení.
4. **Udržateľné značky odevov**

Nakupujeme v „second handoch“?

Vedúca prevádzky obchodného reťazca Textil House v Košiciach nám vysvetlila aktuálny vzťah triedeného oblečenia a spotrebiteľov k jeho nákupu.

Ako často ľudia nakupujú v „second handoch“ ?

Myslím, že od doby keď sa rozmohol trend „sekáčov“ čoraz viac naše predajne navštievujú práve mladí ľudia s cieľom nájsť jedinečné módne kúsky, ušetriť peniaze a „pomôcť planéte“.

Aký tovar dostávate do vašej predajne? Ako prebieha triedenie tovaru, ktorý dostanete?

Každý kus textilu, ktorý dostaneme prejde rukami odborne zaškolených triedičiek, ktoré posudzujú, či je kvalita tovaru dostatočne dobrá do našich predajní, alebo je vhodná na recykláciu. Vytriedené oblečenie dávame aj na charitu. Kúsky, ktoré sú svojou kvalitou vhodné pre naše obchody sú následne triedené podľa sezóny. V ponuke máme aj tovar, ktorý by sa mohol pokojne predávať ako nový a nenosený.

Ste človek, ktorý je v každodennom kontakte so „second handom“. Kde podľa Vás ľudia nakupujú častejšie?

Každý človek nakupuje podľa vlastných preferencií. Aj ja si kúpim oblečenie z klasickej predajne, keď sa mi páči a viem, že ho vynosím. Očami spotrebiteľa na to pozerám tak, že i keď sa mi páči oblečenie v klasickej predajni, určite ho dokážem nájsť aj v našej sieti obchodov.

Aké sú najčastejšie príčiny prečo ľudia preferujú klasickú predajňu pred vašimi?

Je to veľmi individuálne, všetky tieto príčiny pramenia podľa mňa z presvedčenia, že to oblečenie už niekto nosil, tým pádom je znehodnotené, špinavé, poškodené, smrdí a už je nepoužiteľné. Taktiež ich odrádza čas pri výbere tovaru, pretože u nás je potrebné vyhradíť si viac času na nákup. Oblečenie nie je pretriedené podľa veľkosti a druhu, to niektorým zákazníkom nevyhovuje .

Čím by ste presvedčili našich čitateľov, že nákup u vás sa oplatí?

Medzi ľudmi stále pretrváva sociálno - ekonomický problém toho, že sa porovnáme medzi sebou, kto má na sebe čo oblečené a za koľko to kúpil. Problém odpadu textilného priemyslu sa dotýka každého z nás a je dôležité si uvedomiť, že každý jeden kúsok oblečenia v reťazcoch „Fast Fashion“ vynosíme rýchlo, väčšinu času nepozeráme na použitý materiál ale len na „prvý dojem“, tovar sa nám po pári noseniach poškodí a my ho vyradíme, vyhodíme, čím tvoríme textilný odpad. Viac ako nákup v „second handoch“ je potrebné učiť spoločnosť myslieť systematicky a ekologicky. Zamyslime sa nad tým, čo nakupujeme a zistime si, čo držíme v rukách, z čoho je to vyrobené a či je to naozaj to, čo potrebujeme. Ďakujeme za rozhovor

Na základe tohto rozhovoru sme zorganizovali v našej škole „SWAP“, teda výmenu oblečenia.

Zrecyklované mesto

Recyklácia je proces opäťovného využitia použitých materiálov a produktov (napr. recyklácia papiera, farebných a ostatných kovov, skla, plastov...). V dnešnej dobe je recyklácia dôležitejšia, ako kedykoľvek predtým. Mali by sme ju vykonávať všetci. Je to naozaj tak?

Celková miera recyklácie komunálnych odpadov na Slovensku predvlni dosiahla 43,7%, po odpočítaní drobných stavebných odpadov to bolo 42,2 %. Cieľ 50 % miery recyklácie, ktorý malo Slovensko dosiahnuť v roku 2020, sa tak nepodarilo naplniť. Prečo je to tak?

Mnohých z nás recyklácia vôbec nezaujíma. Často si obyvatelia nášho Slovenska povedia "zmením tým niečo ja sám?" a neuvedomujú si, že to je najhoršia cesta, ako pristupovať k tomuto problému. Musíme začať vždy sami od seba. Už len, keď v obchodných centrách vyhodíme papier do papiera a plast do plastov je veľkým začiatkom.

V dnešnej dobe je potrebná recyklácia najmä plastov a papiera. Plasty znečistujú moria, oceány, lesy a celú prírodu. Papier musíme získavať pomocou vyrúbania stromov, čo ohrozuje ich počty.

Problémom celej recyklácie je ľahostajnosť, neochota, nezáujem ľudí odnášať roztriedený odpad do zberných kontajnerov a na zberné dvory. Preto vám chceme predstaviť mesto Veľký Šariš, ktoré prišlo s projektom ako ľudí motivovať k recyklácií.

Princípom projektu je, že čím menej komunálneho odpadu budú ľudia mať, tým menej zaňho budú platiť. Aby teda došlo k recyklácií každej domácnosti rozdali po 1 kontajneri na plast, papier a sklo. Samozrejmosťou boli rozpisy odvozu odpadu, obyvatelia kontajnery v určené dni dajú pred domy a odpad je odvezený.

TRIEĎME ODPAD, MÁ TO ZMYSEL

The infographic features several recycling facts:

- 10 časopisov sa môže zmeniť na krabiču na TV
- 5 pohárov stačí na výrobu vázy
- z 30-tich PET fliaš môže byť recyklované bunda
- zo 670 hliníkových plechoviek sa môže stať rám na bicykel
- z 2 nápojových kartónov sa dá výrobiť 1m² kuchynských utierok

Logos include ENVI-PAK and www.envipak.sk.

*

Zaujímalo nás, ako tento projekt prebieha a kedy sa začal. Na naše otázky odpovedala prednostka mestského úradu mesta Veľký Šariš Sylvia Hetmánková.

1. Má tento projekt nejaký názov?

Nemá názov. Ide o politiku odpadového hospodárstva v meste, v časti separácie.

Ide o zavedený systém váženia zmesového a triedeného odpadu s vážením, pre zvýšenie úrovne triedenia. Mesto zabezpečilo nádoby pre separovaný odpad, ktoré má v prenájme od zberovej spoločnosti.

2. Ako došlo k takému rozhodnutiu?

Rozhodlo vedenie mesta so zástupcami poslancov.

3. Ako dlho trvalo zrealizovať tento projekt?

Ešte nie je ukončený, trvalo to približne 8 mesiacov.

4. Aké opatrenia boli urobené na jeho zrealizovanie?

Testovacia prevádzka vo vybranej lokalite mesta, definovanie objemu nádob na jednotlivé zložky odpadu.

5. Ako dlho by mal trvať tento projekt?

Je zavedený natrvalo.

6. Ako sa chce dopomôcť týmto projektom mestu?

Podporiť a zvýšiť separovanie odpadu.

7. Je zreteľná úspešnosť tohto projektu?

Áno je veľká.

8. Je zaznamenaný v niektornej časti mesta neúspech projektu?

Nie, takmer každá domácnosť si prebrala nádoby, ale sú aj také domácnosti, ktoré to odmietli. Je ich však málo a projekt neovplyvnia.

9. Odporúčali by ste tento projekt aj iným mestám/obciam?

Určite áno. Je to veľmi užitočný projekt.

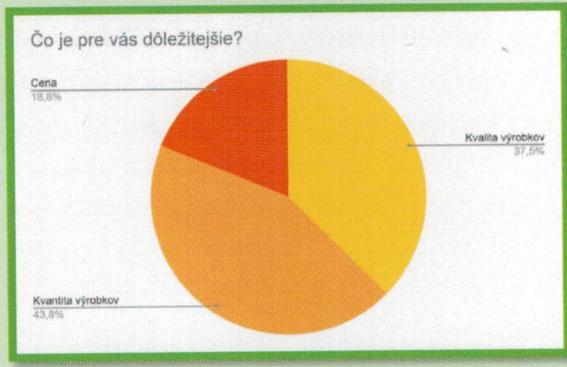
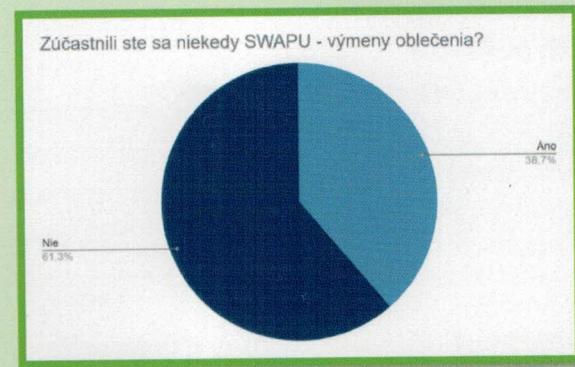
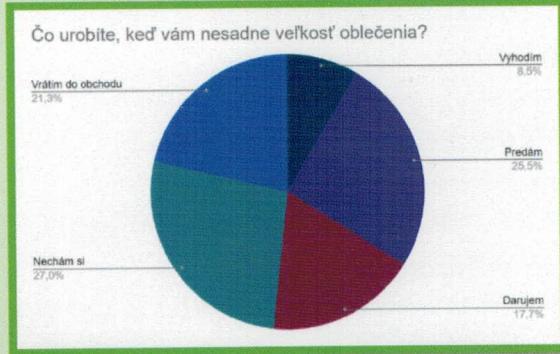
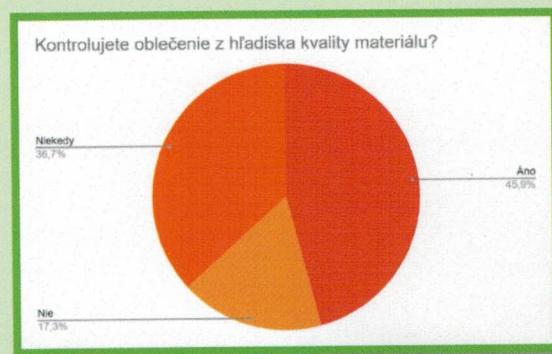
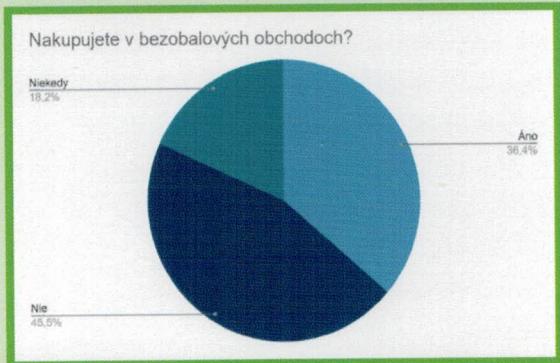
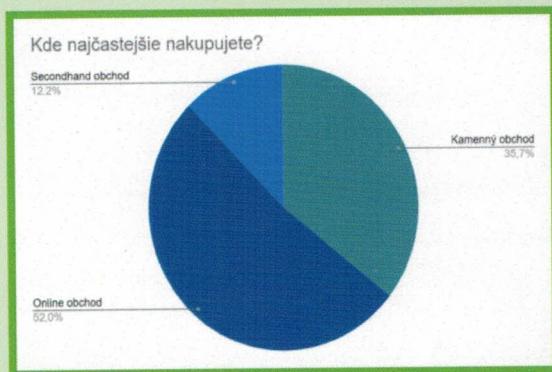

*

Tento projekt zaznamenal vo Veľkom Šariši veľkú úspešnosť. Aktivitou tohto mesta sa určite môžu inšpirovať aj ďalšie. Ak sa ľudia motivujú správne, dá sa dokázať aj to, že v blízkej budúcnosti by mohla recyklovať odpad každá domácnosť. Pomohlo by to svetu viac, než si myslíme. Takže skúste začať práve od seba.

*www.velkysaris.sk

Naše spotrebiteľské správanie

Podľa výsledkov nášho prieskumu, by sme sa mali viac zaujímať o ekologické témy a ochranu našej planéty. Snáď aj naše články vám pomôžu začať konať a zabezpečiť „lepší život pre nás, lepší život pre planétu“.

Francúzsky a taliansky ----- **inšpiruje.**

H	L	B	D	L	S	T	S	O	A	K	P	A	I	Č
Y	K	N	Á	P	O	T	U	P	K	A	Š	M	Í	R
L	A	T	O	V	Y	L	K	O	I	A	A	E	T	T
Ľ	K	N	W	L	D	Á	Ň	D	T	S	S	R	U	R
A	K	F	I	O	O	O	A	P	S	Ú	Ť	A	Ž	E
A	I	N	C	Č	H	V	H	R	A	M	U	I	I	N
T	G	I	C	N	C	S	P	S	L	N	N	L	D	Í
F	Ó	Ť	U	O	B	Ú	A	E	P	L	I	U	L	R
A	L	A	G	P	O	P	N	N	O	Á	F	K	K	O
T	D	E	L	F	I	R	Č	K	D	Š	O	O	I	Y
Š	P	I	R	Á	L	A	U	A	V	Ó	R	Ú	Ž	M
Š	A	B	O	R	Ý	V	Š	Y	Ä	K	M	Ó	D	A
T	E	L	A	S	Ť	A	K	Y	Z	Ž	A	B	Ó	N
Ý	L	O	D	I	Č	K	Y	O	K	Č	I	R	T	L
L	E	M	O	K	A	S	Í	N	Y	E	K	A	F	V

Použité slová:

elast'aky, fake, fit, frak, gala, gucci, hodváb, in, kašmír, lbd*, lem, lodičky, látka, mikina, mokasíny, móda, módnashow, nit', obchody, okuliare, out, pančušky, plastika, podprsenka, podväzky, pončo, rifle, rúž, sako, sponka, styling, sukňa, súprava, sút'aže, taft, topánky, trenírky, tričko, tužidlo, tyl, uniforma, vina, voál, výroba, čiapka, ľan, špirála, štýl, šál, žabó

*malé čierne šaty

